

PROGRAM OBRAD

II Kongresu Mediewistów Polskich

Lublin, 19-21 września 2005 r.

19 WRZEŚNIA, PONIEDZIAŁEK

10.00: Otwarcie Kongresu (Aula UMCS)

11.00

Sesja plenarna „Septem artes” w kształtowaniu kultury umysłowej w Polsce średniowiecznej (cz. I). (Org.: T. Michałowska) – Aula UMCS.

Juliusz Domański, *Od „ars grammatica” do gramatyki spekulatywnej.*

Mieczysław Markowski, *Filozoficzna formacja uniwersytecka w Polsce średniowiecznej.*

Teresa Michałowska, *„Ars dictaminis” w Polsce średniowiecznej (prolegomena).*

Krzysztof Ożóg, *Zakres i metody nauczania „septem artes” na Wydziale Sztuk Akademii Krakowskiej.*

14.00: obiad

14.45: Otwarcie wystawy Kościoł w Polsce i Europie środkowej w ujęciu kartograficznym – KUL, s. 109

15.15

Sekcja 1 „Septem artes” w kształtowaniu kultury umysłowej w Polsce średniowiecznej

(cz. II) – UMCS, aula Humanistyki

Elżbieta Witkowska-Zaręba, *„Ars musica” jako przedmiot nauczania w obrębie „quadrivium”.*

Mieczysław Markowski, *Krakowska szkoła międzynarodowego nauczania astronomii.*

Krzysztof Stopka, *Zakres i program nauczania „septem artes” w szkołach katedralnych.*

Mieczysław Mejor, *Kanon lektur i komentarze w polskich szkołach XIV-XV w.*

Sekcja 2 Władza terytorialna i społeczeństwo w średniowieczu — na przykładzie państwa zakonu krzyżackiego w Prusach. (Org.: Roman Czaja) – KUL, s. 142

Marian Dygo, *Ideologia władzy zakonu krzyżackiego w Prusach.*

Roman Czaja, *Geneza konfliktu mieszczaństwa i rycerstwa z zakonem krzyżackim w Prusach w pierwszej poł. XV w.*

Andrzej Radziwiński, *Duchowieństwo państwa zakonu krzyżackiego w Prusach a władza terytorialna.*

Janusz Tandecki, *Ludność miejska a zakon krzyżacki w Prusach.*

Sławomir Jóźwiak, *Polityka zakonu krzyżackiego wobec rycerstwa w XIII-XV w.*

Wiesław Długokęcki, *Polityka zakonu krzyżackiego wobec ludności chłopskiej XIII-XV w.*

Sekcja 3 Historia jako „rzeczywistość przedstawiona” i jako „rzeczywistość odgrywana”. (Org.: Jacek Banaszkiewicz) – UMCS, s. 112.

Andrzej Pleszczyński, *Bolesława Chrobrego z Henrykiem II rozmowy bez słów. Monarsze gesty i zachowania zrytualizowane w kontaktach Piastów z dynastami Rzeszy.*

Robert Bubczyk, „*Rex ludens ad tabulam*” – gry na szachownicy a rzeczywistość (przykłady fabuł kultury rycerskiej).

Przemysław Tyszk, *Właściwości natury kobiecej a odpowiedzialność prawna niewiast – przykłady z „leges barbarorum”.*

Michał Tomaszek, *Uczynki miłosierdzia dwu Matyld z dynastii Ludolfingów (Matyldy żony Henryka I oraz Matyldy żony palatyna Ezzona)* (komunikat).

Agnieszka Kuźmiuk-Ciekanowska, *Mnich Krystian i trzech największych bohaterów historii czeskiej (Przemysław, Borzywoj, Wacław)* (komunikat).

Joanna Sobiesiak, *Kto i jak zabił św. Wacława? Świadectwo źródeł X w.* (komunikat).

Robert Malinowski, *Stadice – wieś rodzinna Przemysła-Oracza w XIV- wiecznej tradycji kulturalno-politycznej* (komunikat).

Sekcja 4 Źródła podstawą warsztatu mediewisty. (Org.: Barbara Trelińska) – UMCS, s. -105.

Krzysztof Bracha, *Polskie kolekcje kaznodziejskie późnego średniowiecza.*

Aleksandra Jaworska, *Średniowieczne źródła ikonograficzne.*

Henryk Wąsowicz, *Kalendarigrafia średniowieczna.*

Wojciech Drelicharz, *Nowsze kierunki badań nad dziejopisarstwem polskim.*

Barbara Trelińska, *Epigrafika średniowieczna.*

Urszula Borkowska, *Rachunki dworu królewskiego.*

Paweł Kras, *Źródła do dziejów średniowiecznej herezji i inkwizycji*

20 WRZEŚNIA, WTOREK

9.00

Sesja B Źródła historyczne wydobywane z ziemi.

(Org.: Lech Leciejewicz, Stanisław Suchodolski) – UMCS, s. – 105.

Marian Rębkowski, *Czy archeolog (współ)odczytuje historię? Uwagi o znaczeniu źródeł archeologicznych.*

Stanisław Suchodolski, *Moneta źródłem wszechstronnym: materialnym, pisany i ikonograficznym.*

Daniel Makowiecki, *Co mówią źródła archeozoologiczne o pożywieniu i gospodarce zwierzętami w średniowieczu?*

Maria Lityńska-Zajac, Dorota Nalepka, *Średniowieczny świat roślin i pożywienie w świetle źródeł paleobotanicznych.*

Tomasz Kozłowski, Obraz średniowiecznych populacji ludzkich z terenu Polski w świetle badań antropologii fizycznej.

Sesja C Pogranicza w średniowieczu – rola kulturowa i możliwości badawcze (cz. I).

(Org.: Ryszard Szczygiel i Przemysław Urbańczyk) – UMCS, aula Humanistyki

Iwona Kabzińska, Człowiek na pograniczu kulturowym.

Władysław Duczek, Katarzyna Skrzyńska, Pogranicze widziane oczami archeologów.

Jan Tyszkiewicz, Pogranicza i granice w średniowiecznej Europie Słowiańskiej. Problemy, metody, ustalenia.

Antoni Barciak, Kształtowanie się granicy śląsko-morawskiej w średniowieczu.

Grzegorz Jawor, Zmiany polsko-ruskiej granicy etnicznej w późnym średniowieczu na przykładzie międzyrzecza Wisły i Bugu.

Referaty indywidualne (a) – UMCS – s. 321

Ewa Łużyńska, Znaczenie współczesnych badań architektonicznych w kształtowaniu obrazu budownictwa średniowiecznego.

Małgorzata Doroz-Turek, Badania średniowiecznej architektury zakonu kanoników regularnych św. Augustyna na Śląsku.

Monika Jędrusik, Badania średniowiecznej architektury zakonu franciszkanów na Śląsku.

Anna Kricka, Rozrywki rycerstwa w XIII wieku na podstawie powieści Jean'a Renart'a.

Antoni Czyż, Bogurodzica na tle liryki wczesnego średniowiecza w Polsce.

Zbigniew Kadłubek, Początki refleksji egzystencjalistycznej w XI wieku?

Referaty indywidualne (b) – UMCS, s. 301

Małgorzata Mokosa, De rebus a se gestis Geralda de Barri – przykład średniowiecznej autobiografii.

Witold Wójtowicz, Problem anonimowości tzw. Galla Anonima.

Edward Skibiński, Kim był Popiel?

Wanda Amarantidou, Postać Karola Wielkiego w „Chronicon universale” Frutolfa z Michelsbergu.

Jakub Skomiał, Świat islamu w średniowiecznych kronikach polskich.

Jacek Soszyński, Ideologia cesarska w kolońskiej kronice uniwersalnej z pocz. XIV w.

Referaty indywidualne (c) – KUL, Lektorium I

Jacek Dębicki, Ikona szafy Ołtarza Mariackiego w Krakowie w świetle krakowskiej teologii XV stulecia.

Monika Nowocińska, Maria Poksińska, Średniowieczne graffiti.

Marcin Wałkowiak, Dwa ciała króla Władysława Jagiełły. Wyobrażenia monarchy w kaplicy św. Trójcy w Lublinie w świetle teologii politycznej średniowiecza.

Jerzy Źmudziński, Relikwiarz św. Błażeja fundacji króla Czech i Polski Wacława III z 1306 r. w zbiorach hiszpańskich. Z badań nad wczesnogotyckim złotnictwem w Polsce.

Justyna Olszewska - Świetlik, Technika i technologia śląskiego warsztatu malarskiego tzw. Mistrza lat 1486/87.

Kamil Kopania, Kilka uwag na temat panoramy pasyjnej z kościoła św. Jakuba w Toruniu.

13.00: obiad

14.00

Sekcja 5 Pogranicza w średniowieczu – rola kulturowa i możliwości badawcze (cz. II)

– UMCS, aula Humanistyki

Jerzy Rajman, Rola cystersów w zagospodarowaniu terenów pogranicznych w średniowiecznej Europie.

Anna Sochacka, Ziemia lubelska pomostem migracji szlachty polskiej na Ruś w późnym średniowieczu.

Andrzej Janeczek, Wieloetniczność społeczności miejskich na Rusi Czerwonej w XIV-XV w.

Sekcja 6 Edycje i lektury. O najnowszych badaniach nad literaturą polskiego średniowiecza. (Org.: Roman Mazurkiewicz) – KUL, s. 142.

Roman Mazurkiewicz, Mediewistyka literacka A.D. 2005.

Wiesław Wydra, O piśmiennictwie w języku polskim przed wiekiem XV.

Paweł Stępień, „Kazania świętokrzyskie” w świetle źródeł — nowe ustalenia i nowe pytania.

Wacław Twardzik, Dlaczego konieczne było nowe wydanie „Rozmyślenia przemyskiego”?

Tomasz Mika, Historycznojęzykowe zagadki „Rozmyślenia przemyskiego”.

Sekcja 7 Mediewistyka polska w XX w. jako intelektualny wytwór epoki.

(Org.: Stefan Kwiatkowski) – UMCS, s. -105.

Wojciech Iwańczak, Między Europą i Azją. Sąsiedzi Polski w świetle mediewistyki XX w.

Wojciech Piasek, Antropologizowanie kultury materialnej. Wokół koncepcji feudalizmu w polskiej mediewistyce po II wojnie światowej.

Przemysław Wiszewski, W stronę prawdy. Czego poszukiwała XX-wieczna mediewistyka polska?

Stefan Kwiatkowski, Modernizm historiograficzny jako metoda wyjaśniająca w praktyce badawczej polskich mediewistów w XX w.

Andrzej Dąbrówka, Refleksja nad sposobami pisania polskich historii literatury.
Leszek Zygmier, Obraz Kościoła jako instytucji w mediewistyce polskiej XX w. O zmienności metody konstruowania podmiotu dziejowego.

Sekcja 8 Samotność średniowiecznych Rzymian. Bizancjum i Bałkany wobec Turków Osmańskich (Org.: Małgorzata Dąbrowska) – UMCS, s. 112.

Małgorzata Dąbrowska, Karuzela historii. Bizancjum Paleologów jako wasal Osmanów i ich zwierzchnik.

Ilona Czamańska, Krzyżowcy czy turkofile? Państwa bałkańskie wobec ekspansji tureckiej w XIV-XV w.

Maciej Salamon, Kościoły prawosławne w dobie ekspansji osmańskiej (poł. XIV - poł. XV w.).

Stanisław Sroka, Spojrzenie na Bizancjum spod krzaczastych brwi Zygmunta Luksemburskiego. Węgry a zagrożenie tureckie.

Refleksja końcowa w stylu Villona: " Gdzie jest ów Konstantynopola o złotej garści cysorz zbożny..."

Sekcja 9 Bogowie i ich ludy. Religie pogańskie a procesy tworzenia się tożsamości kulturowej, etnicznej, plemiennej i narodowej w średniowieczu (Org.: Leszek Słupecki) – KUL, s. 110.

A.Gillmeister, Religia pogańska jako czynnik kształtujący więzi społeczne w starożytności.

Mariusz Rosik, „Cudzy bogowie” w Biblii.

Leszek Słupecki, Forn sid. Pogaństwo jako sposób życia dawnych Islandczyków.

Christian Lubke, Pogańscy Słowianie - chrześcijańscy Niemcy? Tożsamości mieszkańców Połabszczyzny w VIII-XII wieku.

Piotr Boroń , Pogańskie motywy w ceremoniach społecznych dawnych Słowian.

Justyna Olko, Przed i po konkwieście Meksyku: religia w imperialnej ekspansji oraz żarliwość nawróconych Nahua (Azteków).

KUL, s. 109 (wystawa kartograficzna)

Leszek Piłat, Geografia historyczna w badaniach nad dziejami Kościoła w Polsce i w Europie środkowej

Referaty indywidualne (d) – UMCS, s. 321.

Artur Boguszewicz, Zamki w procesie budowy władztwa terytorialnego Piastów śląskich w 2 poł. XIII i XI wieku.

Kazimierz Pospieszny, Krystalizacja typu krzyżackiego zamku konwentualnego w Prusach jako problem interdyscyplinarny.

Maria Poksińska, Interdyscyplinarne badania zabytków architektury na przykładzie Zamku Wysokiego w Malborku.

Małgorzata Chorowska, Rozplanowanie lokacyjne Świdnicy w świetle źródeł (architektoniczno-archeologicznych i podatkowych) a działalność piwowarska mieszczan.

Henryk Ruciński, Formy osadnictwa na Orawie do początków XVII wieku.

Tomasz Ratajczak, Architektoniczna tradycja średniowiecza w nowożytniej rezydencji Zygmunta I na Wawelu.

Referaty indywidualne (e) – UMCS, s. 301.

Tadeusz Poklewski-Koziół, Od plądrowania do replantacji. Przemiana świadomości użytkowania lasu w średniowiecznej Polsce.

Leszek Wojciechowski, Przyrodnicze wzorce dla społeczeństwa ludzkiego w tradycji średniowiecznej.

Monika Jankiewicz-Brzostowska, Podróż morską jako wyprawa w odmienną rzeczywistość.

Krzysztof Guzikowski, Kształtowanie się elity dworskiej księstwa szczecińskiego w XIII – XIV w.

Dariusz Wybranowski, Główne linie rozwojowe rycerstwa Pomorza Zachodniego do schyłku XIII wieku.

Marek Radoch, Finansowe wspieranie chorych przez wielkich mistrzów krzyżackich w latach 1399-1409 (w świetle księgi podskarbiego malborskiego).

Referaty indywidualne (f) – KUL, Lektorium I.

Paweł Freus, Ikonografia Wniebowzięcia Marii na Śląsku w średniowieczu.

Artur Andrzejuk, „Renesans ottoński” w Polsce na przykładzie Modlitewnika Gertrudy Mieszkówny.

Arkadiusz Adamczuk, Miniatury w kodeksach prawnych jako ilustracja złożonych problemów prawa w średniowieczu.

Joanna Frońska, Prawo i obraz. Ilustracje marginesowe w średniowiecznych libri legales.

Stanisław Prędoła, Rękopisy średnioniderlandzkie w bibliotekach polskich.

Maciej Maciejowski, Źródła czeskiej orientacji biskupów metropolii gnieźnieńskiej u schyłku rozbicia dzielnicowego.

Referaty indywidualne (g) – KUL, Lektorium II.

Małgorzata Kowalewska, Teologia dziejów i antropologia Hildegardy z Bingen.

Stanisław Bafia, Jan z Głogowa (ok. 1445-1507) i jego pogląd na filozofię.
Wojciech Polak, Prawo kanoniczne a początki kultury pisma w Polsce.
Agnieszka Gut, Kanclerze książąt wschodniopomorskich z dynastii Sobiesławowiców.
Roman Stelmach, Średniowieczne źródła dyplomatyczne.
Piotr Bering, O pożytkach z literackiego czytania źródeł historycznych.

21 WRZEŚNIA, ŚRODA

godz. 9.00

(obrazy wszystkich sekcji toczą się cały dzień z przerwą obiadową 13.00-14.30)

Sekcja 10 „Europeizacja”? Pytanie o przełom w życiu wczesnośredniowiecznej Słowiańszczyzny (ze szczególnym uwzględnieniem Zachodniej) i modele jego interpretacji. (Org.: Stanisław Rosik) – UMCS, aula Humanistyki

Henryk Samsonowicz, Zagajenie: mediewistyka wobec problemu „europeizacji”.

Lech Leciejewicz, Przełom cywilizacyjny w świecie słowiańskim we wczesnym średniowieczu.

Jerzy Strzelczyk, Słowiańszczyzna w kontekście pojęć Europa i Christianitas (VI-XIII w.).

Stanisław Bylina, Długie trwanie przedchrześcijańskich wyobrażeń o świecie, człowieku i zaświatach w świadomości schrytyzowanej Słowiańszczyzny.

Wojciech Mrozowicz, Początki kultury pisma na Słowiańszczyźnie Zachodniej.

Marcin Pauk, Recepcja nowych wzorców życia społecznego na Słowiańszczyźnie w dobie kolonizacji na prawie niemieckim.

Sekcja 11 Archeologia historyczna (Org.: Leszek Kajzer) – UMCS, s. -105

Jadwiga Chudziakowa, Stan i potrzeby badań terenowych nad zespołami klasztornymi.

Hanna KóŹka-Krenz, Palatia wczesnopiastowskie.

Jerzy Piekalski, Miasta pomiędzy wczesnym a późnym średniowieczem.

Krzysztof Wachowski, Śląsk pomiędzy Pragą a Krakowem..

Stanisław Kołodziejski, Fundacje architektoniczne i budowlane możnowładztwa małopolskiego w średniowieczu.

Marek Konopka, Interdyscyplinarność badań — początek czy koniec?

Leszek Kajzer, Problematyka badawcza zamków w Polsce.

Adam Źurek, Katedry i kolegiaty. Stan i perspektywy badań.

Sekcja 12 Problematyka historii sztuki polskiej u progu XXI w. Przegląd aktualnie prowadzonych badań. (Org.: Kinga Szczepkowska-Naliwajek)

Jerzy Gądomski, Jan Wielki, malarz krakowski z drugiej połowy wieku XV.

Romuald Kaczmarek, Italianizm w rzeźbie gotyckiej Europy transalpejskiej – między Italią

a Francją..

Marek Walczak, Problemy badawcze XIV wiecznej rzeźby architektonicznej w Małopolsce.

Monika Jakubek-Raczkowska, Piękna Madonna gdańska i jej rzeczywiste znaczenie w rzeźbie gdańskiej 1 połowy XV w..

Wojciech Walanus, Perspektywy badań nad średniowiecznymi retabulami szafowymi z terenów Małopolski.

Wojciech Marcinkowski, Paweł Pencakowski, Krucyfiksy późnogotyckie dawnej diecezji krakowskiej (ok. 1460-1520). Założenia metodologiczne projektu badawczego.

Adam Soćko, Gotyckie emporie nadzakrystyjne, czyli rzecz o sposobie manifestacji władzy w przestrzeni kościoła..

Urszula Mazurczak, Ciało – cielesność człowieka w sakralnej sztuce średniowiecznej. Nauka Kościoła a artystyczna „praxis”.

Dariusz Tabor, Idea Paschy w sztuce średniowiecznej: zarys problematyki.

Grażyna Jurkowlanec, Maniera vetus – maniera graece – maniera devota. Kryteria wartościowania i niejednoznaczność ocen sztuki średniowiecznej w czasach nowych.

Sekcja 13 Od fundacji do implantacji, czyli jak powstawał średniowieczny klasztor.

(Organizator: Marek Derwich)

Marek Derwich, Od fundacji do implantacji w średniowiecznym monastycyzmie europejskim.

Maciej Zdanek, Proces implantacji średniowiecznych małopolskich opactw cysterskich.

Anna Pobóg-Lenartowicz, Proces implantacji średniowiecznych klasztoru kanoników regularnych na Śląsku.

Dariusz Karczewski, Fundacja i implantacja klasztoru franciszkańskiego.

Robert Heś, Fundacja i implantacja średniowiecznej komandorii joannickiej na Śląsku.

Dariusz Misiejuk, Fundacja i implantacja klasztoru premonstratensów na Ołbinie we Wrocławiu.

Referaty indywidualne (h) – UMCS, do 13.00, s. 321.

Anna Lucyna Kukułka-Wojtasik, Portret damy we francuskiej powieści antycznej XII w.

Marta Łykowska, Obrazowanie jako sposób wyrażenia niewystawionego w pismach mistycznych Julianny z Norwich.

Elżbieta Jung, Inspiracje Galileusza. Nauka fizyki w wieku XIV.

Krystyna Krauze-Błachowicz, Spór o przedmiot gramatyki w dziejach gramatyki spekulatywnej.

Tomasz Tiuryn, Boecjusz i realizm umiarkowany w ramach sporu o uniwersalia.

Krzysztof Bochenek, Motyw człowieka jako Imago Dei w polskiej filozofii średniowiecznej.

Referaty indywidualne (i) – UMCS, do 16.00, s. 301.

Idzi Panic, Usque ad fluvium Chron. Wokół dyskusji na temat lokalizacji Wielkich Moraw.
Zbigniew Pianowski, Kraków w okresie pierwszej monarchii piastowskiej – metropolia Sclavinii?

Aleksander Paroń, Między trudnym sąsiedztwem a współpracą. Relacje polityczne Bizancjum i Pieczyngów w pierwszej połowie X w.

Marcin Wołoszyn, Pogranicze polsko-ruskie w IX – XIII w. Nowe źródła, nowe spojrzenie.

Rafał Kubicki, Fundacja i implantacja klasztoru dominikańskiego na przykładzie państwa zakonu krzyżackiego w Prusach.

Małgorzata i Mirosław Andrałojć, Bulla Bolesława księcia Polski

Sławomir Górzyński, Między orłem śląskim, a niemieckim.

Referaty indywidualne (j) – KUL, do 13.00

Jan Okoń, Św. Stanisław a król Bolesław w nauczaniu Karola Wojtyły – Jana Pawła II.

Magdalena Sakowska, Mit Matki Narodu w podaniach kronikarskich (Wanda, Libusza i in.).

Danuta Zydorek, Dzieło Janka z Czarnkowa. Stan badań.

Justyna Łukaszewska, Obraz wizji, czyli o Scivias Hildegardy z Bingen.

Barbara Kowalik, Paradoksy współczesnego mediewalizmu.

Jacek Maj, Bizancjum Józefa Kremera.

Eligiusz Podolan, Spór nad formą feudalizmu rosyjskiego w historiografii rosyjskiej II połowy XIX wieku.

17.00 (Aula KUL)

Zamknięcie Kongresu